TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. lapkričio 20 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Europos elektroninių ryšių kodeksas – Direktyva (ES) 2018/1972 – Įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje, nustatytos taisomosios priemonės prieigos srityje – 72 straipsnis – Įpareigojimai suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų – Sąlygos“

Byloje C-327/24 *(Lolach)*[i],

dėl *Verwaltungsgericht Köln* (Kelno administracinis teismas, Vokietija) 2024 m. gegužės 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. gegužės 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Telekom Deutschland GmbH

prieš

Bundesrepublik Deutschland

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, pirmosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas T. von Danwitz, teisėjai I. Ziemele, A. Kumin ir S. Gervasoni (pranešėjas),

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2025 m. kovo 20 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Telekom Deutschland GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* F. Hölscher ir J. von Lucius,

– *Bundesrepublik Deutschland*, atstovaujamos C. Mögelin ir M. Otremba ir J. Schölzel,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Konsta, S. Papaioannou, M. Tassopoulou ir D. Tsagkaraki,

* Proceso kalba: vokiečių.

[i] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

– Europos Komisijos, atstovaujamos G. Conte, O. Gariazzo ir G. Meeßen,

susipažinęs su 2025 m. gegužės 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (OL L 321, 2018, p. 36), 72 ir 73 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Telekom Deutschland GmbH* ir Vokietijos Federacinės Respublikos, atstovaujamos *Bundesnetzagentur für Elektrizität, Gas, Telekommunikation, Post und Eisenbahnen* (Federalinė elektros, dujų, telekomunikacijų, pašto ir geležinkelių tinklų agentūra, Vokietija; toliau – Federalinė tinklų agentūra), ginčą dėl įpareigojimo suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų telekomunikacijų sektoriuje.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2018/1972 29 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„plėtojantis konkurencijai rinkose šia direktyva siekiama palaipsniui mažinti konkretiems sektoriams taikomas *ex ante* taisykles, o galiausiai siekiama užtikrinti, kad elektroninius ryšius reglamentuotų tik konkurencijos teisė. Atsižvelgiant į tai, kad elektroninių ryšių rinkose pastaraisiais metais labai išaugo konkurencija, labai svarbu, kad *ex ante* reguliuojamieji įpareigojimai būtų nustatyti tik tais atvejais, kai nėra veiksmingos ir tvarios konkurencijos atitinkamose rinkose. Intervencinių *ex ante* reguliavimo priemonių tikslas – duoti naudos galutiniams naudotojams užtikrinant, kad mažmeninės rinkos būtų tvariai realiai konkurencinės. Įpareigojimai didmeniniu lygmeniu turėtų būti nustatomi, jeigu be tokių įpareigojimų vienoje ar daugiau mažmeninių rinkų greičiausiai neatsirastų veiksmingos konkurencijos. Tikėtina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, analizuodamos rinkas, palaipsniui galės nustatyti, kad mažmeninės rinkos yra konkurencinės net be didmeninių rinkų reguliavimo, ypač atsižvelgiant į tikėtiną inovacijų ir konkurencijos stiprėjimą. Tokiu atveju nacionalinė reguliavimo institucija turėtų padaryti išvadą, kad reguliavimas didmeniniu lygmeniu nebereikalingas, ir įvertinti atitinkamą susijusią didmeninę rinką siekiant panaikinti *ex ante* reguliavimą. <…>“

4 Šios direktyvos 187 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„inžinerinės infrastruktūros objektai, kuriuose gali būti įrengiami elektroninių ryšių tinklai, yra ypač svarbūs sėkmingai naujų tinklų plėtrai, nes statyti kelis tokius pačius objektus brangu, todėl galima daug sutaupyti, jeigu jie naudojami pakartotinai. Todėl, be [2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos] [d]irektyvoje 2014/61/ES [dėl priemonių sparčiojo elektroninių ryšių tinklų diegimo sąnaudoms mažinti (OL L 155, 2014, p. 1)] nustatytų fizinės infrastruktūros taisyklių, būtina speciali taisomoji priemonė, kuri būtų taikoma tomis aplinkybėmis, jei inžinerinės infrastruktūros objektai priklausytų turinčia didelę įtaką rinkoje pripažintai įmonei.

Jei inžinerinės infrastruktūros objektai egzistuoja ir gali būti naudojami pakartotinai, teigiamas veiksmingos prieigos prie tų objektų poveikis konkuruojančios infrastruktūros diegimui yra labai didelis, todėl būtina užtikrinti, kad prieiga prie tokių objektų būtų galima pasinaudoti kaip savarankiška taisomąja priemone siekiant geresnės konkurencinės ir diegimo dinamikos bet kurioje galutinės grandies rinkoje, kuri turėtų būti svarstoma anksčiau nei svarstant poreikį paskirti kitą galimą taisomąją priemonę, o ne tik kaip pagalbinė kitų didmeninių produktų arba paslaugų priemonė arba kaip priemonė, skirt[a] vien tik įmonėms, kurios pačios naudojasi tokiais kitais didmeniniais produktais arba paslaugomis. <…>“

5 Šios direktyvos 3 straipsnyje „Bendrieji tikslai“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, vykdydamos šioje direktyvoje nurodytas reguliavimo užduotis, nacionalinės reguliavimo ir kitos kompetentingos institucijos imtųsi visų pagrįstų priemonių, kurios yra būtinos ir proporcingos siekiant 2 dalyje nustatytų tikslų. <…>

<…>

2. Šios direktyvos kontekste nacionalinės reguliavimo ir kitos kompetentingos institucijos, taip pat [Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucija (BEREC)], [Europos] Komisija ir valstybės narės siekia kiekvieno iš toliau nurodytų bendrųjų tikslų, kurie yra išdėstyti netaikant pirmumo tvarkos:

a) skatina junglumą ir visų Sąjungos piliečių ir verslininkų prieigą prie itin didelio pralaidumo tinklų, įskaitant fiksuotojo, judriojo ir belaidžio ryšio tinklus, ir skatina jų įsisavinimą;

b) skatina konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių teikimo srityje, be kita ko, veiksmingą infrastruktūra grindžiamą konkurenciją, taip pat teikiant elektroninių ryšių paslaugas bei susijusias paslaugas;

c) prisideda prie vidaus rinkos plėtros šalindamos likusias kliūtis ir užtikrindamos vienodas sąlygas investuoti į elektroninių ryšių tinklus, elektroninių ryšių paslaugas, susijusias priemones ir susijusias paslaugas visoje Sąjungoje ir juos teikti, rengdamos bendras taisykles ir nuspėjamus reguliavimo metodus, skatindamos efektyvų, veiksmingą ir koordinuotą radijo spektro naudojimą, atvirumą inovacijoms, transeuropinių tinklų kūrimą ir plėtojimą, visos Europos paslaugų teikimą, prieinamumą ir sąveiką bei tiesioginį sujungimą;

d) rūpinasi Sąjungos piliečių interesais, užtikrindamos junglumą ir itin didelio pralaidumo tinklų, įskaitant fiksuotojo, judriojo ir belaidžio ryšio tinklus, bei elektroninių ryšių paslaugų plataus masto prieinamumą ir įsisavinimą, sudarydamos sąlygas dėl veiksmingos konkurencijos rinktis patraukliausią paslaugą, kainą ir kokybę, išlaikydamos tinklų ir paslaugų saugumą, užtikrindamos aukštą ir vienodo lygio galutinių naudotojų apsaugą nustačius būtinas sektoriui skirtas taisykles bei tenkindamos konkrečių socialinių grupių, ypač neįgalių galutinių naudotojų, vyresnio amžiaus ir turinčių specialių socialinių poreikių galutinių naudotojų, poreikius, pavyzdžiui, užtikrindamos prieinamas kainas, taip pat pasirinkimą ir lygiavertę prieigą neįgaliems galutiniams naudotojams.

<…>“

6 Direktyvos 2018/1972 67 straipsnyje „Rinkos tyrimo tvarka“ numatyta:

„1. Nacionalinės reguliavimo institucijos nustato, ar pagal 64 straipsnio 3 dalį apibrėžta atitinkama rinka yra tokia, kuri pagrįstų šioje direktyvoje išdėstytų reguliuojamųjų įpareigojimų nustatymą. <…>

Gali būti laikoma, kad šioje direktyvoje išdėstytų reguliuojamųjų įpareigojimų nustatymas rinkoje pagrįstas, jeigu tenkinami visi šie kriterijai:

a) esama didelių ilgalaikių struktūrinių, teisinių ar reguliavimo kliūčių patekti į rinką;

b) atsižvelgiant į infrastruktūra grindžiamos konkurencijos ir kitų konkurencijos šaltinių būklę, kuri kelia kliūčių patekti į rinką, veiksmingos konkurencijos per nagrinėjamą laikotarpį esamos struktūros rinkoje neatsiras;

c) vien konkurencijos teisės nepakanka, kad būtų tinkamai išspręsta (-os) nustatyta (-os) rinkos nepakankamumo problema (-os).

<…>

3. Jei nacionalinė reguliavimo institucija pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytą procedūrą padaro išvadą, kad reguliuojamųjų įpareigojimų nustatymas atitinkamoje rinkoje nėra pateisinamas arba jeigu neįvykdomos šio straipsnio 4 dalyje nustatytos sąlygos, ji neskiria ar nepalieka galioti jokių specifinių reguliuojamųjų įpareigojimų pagal 68 straipsnį. <…>

<…>

4. Jei nacionalinė reguliavimo institucija nustato, kad atitinkamoje rinkoje reguliuojamųjų įpareigojimų nustatymas pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis yra pagrįstas, ji pagal 63 straipsnį nustato visas įmones, kurios vienos arba kartu su kitomis įmonėmis turi didelę įtaką toje atitinkamoje rinkoje. Nacionalinė reguliavimo institucija joms nustato atitinkamus konkrečius reguliuojamuosius įpareigojimus pagal 68 straipsnį arba jei jie jau nustatyti, juos palieka galioti ar iš dalies pakeičia, jei mano, kad be tų įpareigojimų nebūtų užtikrinta veiksminga konkurencija galutinių naudotojų atžvilgiu.

<…>“

7 Šios direktyvos 68 straipsnyje „Įpareigojimų nustatymas, keitimas ar panaikinimas“ nurodyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų įgaliojimus nustatyti 69–74 ir 76–81 straipsniuose įtvirtintus įpareigojimus.

2. Kai, atlikus rinkos tyrimą pagal 67 straipsnį, pripažįstama, kad įmonė turi didelę įtaką tam tikroje rinkoje, nacionalinės reguliavimo institucijos atitinkamai nustato bet kuriuos iš 69–74, 76 ir 80 straipsniuose nurodytų įpareigojimų. Vadovaudamasi proporcingumo principu, nacionalinė reguliavimo institucija pasirenka mažiausiai įsikišimo reikalaujantį rinkos tyrimo metu nustatytų problemų sprendimo būdą.

3. Nacionalinės reguliavimo institucijos 69–74, 76 ir 80 straipsniuose nustatytus įpareigojimus nustato tik įmonėms, pripažintoms turinčiomis didelę įtaką rinkoje, pagal šio straipsnio 2 dalį, nedarant poveikio:

a) 61 ir 62 straipsniams,

b) šios direktyvos 44 ir 17 straipsniams, I priedo D dalies 7 sąlygai, taikomai pagal šios direktyvos 13 straipsnio 1 dalį, šios direktyvos 97 ir 106 straipsniams ir atitinkamoms [2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos] [d]irektyvos 2002/58/EB [dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) (OL L 201, 2002, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 514)] nuostatoms, kuriose nurodyti įpareigojimai įmonėms, kurios nėra pripažintos turinčiomis didelę įtaką rinkoje, arba

c) poreikiui laikytis tarptautinių įsipareigojimų,

<…>

4. Pagal šį straipsnį nustatyti įpareigojimai turi būti:

a) pagrįsti atsižvelgiant į nacionalinės reguliavimo institucijos atlikto rinkos tyrimo metu nustatytos problemos pobūdį, kai tinkama, atsižvelgiant į transnacionalinės paklausos nustatymą pagal 66 straipsnį;

b) proporcingi, atsižvelgiant, kai įmanoma, į sąnaudas ir naudą;

c) pagrįsti atsižvelgiant į 3 straipsnyje nustatytus tikslus; <…>

<…>“

8 Minėtos direktyvos 72 straipsnyje „Prieiga prie inžinerinių infrastruktūros objektų“ numatyta:

„1. Nacionalinė reguliavimo institucija gali pagal 68 straipsnį nustatyti įpareigojimus įmonėms patenkinti pagrįstus prašymus dėl prieigos prie inžinerinių infrastruktūros objektų, įskaitant (bet tik tuo neapsiribojant) prieigą prie pastatų arba įėjimų į pastatus, pastatų vidaus kabelių, įskaitant elektros laidus, antenas, bokštus ir kitas atramines konstrukcijas, stulpus, stiebus, vamzdynus, kanalus, apžiūros kameras, šulinius, skirstomąsias spintas, ir dėl tų objektų naudojimo tais atvejais, kai nacionalinė reguliavimo institucija, atsižvelgusi į rinkos tyrimą, padaro išvadą, kad atsisakymas suteikti prieigą arba panašų poveikį turintis prieigos suteikimas nepagrįstomis sąlygomis trukdytų formuotis tvariai konkurencinei rinkai ir neatitiktų galutinio naudotojo interesų.

2. Nacionalinės reguliavimo institucijos gali nustatyti įpareigojimus įmonėms užtikrinti prieigą pagal šį straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar turtas, su kuriuo susijęs įpareigojimas [susiję įpareigojimai], yra atitinkamos rinkos dalis pagal rinkos tyrimą, su sąlyga, kad įpareigojimas būtinas ir proporcingas [minėti įpareigojimai yra būtini ir proporcingi] siekiant 3 straipsnyje nurodytų tikslų.

9 Tos pačios direktyvos 73 straipsnis „Įpareigojimai dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ir jų naudojimo“ suformuluotas taip:

„1. Nacionalinės reguliavimo institucijos pagal 68 straipsnį gali nustatyti reikalavimus įmonėms, kad jos tenkintų pagrįstus prašymus dėl prieigos prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių bei jų naudojimo tokiomis aplinkybėmis, kai nacionalinės reguliavimo institucijos mano, kad atsisakymas suteikti prieigą ar panašų poveikį turintis nepagrįstų sąlygų taikymas trukdytų formuotis tvariai konkurencinei mažmeninei rinkai ir neatitiktų galutinio naudotojo interesų.

<…>

2. <…>

Kai nacionalinės reguliavimo institucijos svarsto pagal 68 straipsnį nustatyti įpareigojimus remiantis 72 arba šiuo straipsniu, [jos] išnagrinėja, ar vien įpareigojimų pagal 72 straipsnį nustatymas būtų proporcinga priemonė siekiant skatinti konkurenciją ir užtikrinti galutinio naudotojo interesus.

<…>“

10 2020 m. gruodžio 18 d. Komisijos rekomendacijos (ES) 2020/2245 dėl elektroninių ryšių sektoriaus atitinkamų produktų ir paslaugų rinkų, kurioms gali būti taikomas *ex ante* reguliavimas pagal 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (OL L 439, 2020, p. 23), 28 konstatuojamoje dalyje nurodyta:

„be to, Kodekso 72 straipsniu nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikiama galimybė nustatyti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros statinių kaip atskirą taisomąją priemonę bet kurioje atitinkamoje didmeninėje rinkoje. Toks įpareigojimas suteikti prieigą prie civilinės inžinerijos statinių gali būti pagrįstas nepriklausomai nuo to, ar fizinė infrastruktūra, prie kurios suteikiama prieiga, yra atitinkamos reguliuojamos rinkos dalis, ir nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų į ją atsižvelgti prieš nustatydamos kitus prieigos įpareigojimus galutinėje grandyje, jei tai proporcinga ir to pakanka konkurencijai skatinti galutinių naudotojų naudai.“

Vokietijos teisė

11 Pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikytinos redakcijos 2021 m. birželio 23 d. *Telekommunikationsgesetz* (Telekomunikacijų įstatymas) (*BGBl*. 2021 I, p. 1858) (toliau – TKG) 26 straipsnyje, kuriuo į Vokietijos teisę perkeliami Direktyvos 2018/1972 72 ir 73 straipsniai, nustatyta:

„Įpareigojimai suteikti prieigą

(1) Federalinė tinklų agentūra gali įpareigoti įmonę, turinčią didelę įtaką rinkoje, suteikti prieigą kitoms įmonėms, jei atsisakymas suteikti prieigą trukdytų formuotis tvariai konkurencinei mažmeninei rinkai ir neatitiktų galutinio naudotojo interesų.

(2) Vertindama, ar ir kokie šio straipsnio 1 dalyje nurodyti įpareigojimai dėl prieigos yra pagrįsti ir ar jie proporcingi 2 straipsnyje nurodytiems tikslams, Federalinė tinklų agentūra vertina, ar

1. užtenka pagal šią dalį jau nustatytų ar planuojamų nustatyti įpareigojimų arba atitinkamoje didmeninėje rinkoje ar susijusioje didmeninėje rinkoje jau sudarytų ar siūlomų komercinių prieigos susitarimų, taip pat ar

2. užtenka vien nustatyti įpareigojimus pagal 3 dalies 10 punktą,

siekiant 2 straipsnyje nurodytų tikslų.

<…>

(3) Federalinė tinklų agentūra, atsižvelgdama į 1 dalį, gali nustatyti šiuos įpareigojimus įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje:

<…>

10. suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, įskaitant (bet neapsiribojant) prieigą prie pastatų arba įėjimų į pastatus, pastatų vidaus kabelių, įskaitant elektros laidus, antenas, bokštus ir kitas atramines konstrukcijas, stulpus, stiebus, vamzdynus, kanalus, apžiūros kameras, šulinius, skirstomąsias spintas, taip pat tais atvejais, net jei jie nėra atitinkamos rinkos dalis pagal 10 straipsnį, su sąlyga, kad įpareigojimas dėl prieigos yra būtinas ir proporcingas atsižvelgiant į per rinkos tyrimą nustatytą problemą pagal 11 straipsnį.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

12 *Telekom Deutschland* yra telekomunikacijų įmonė, kuri, atlikus 2019 m. spalio 10 d. rinkos tyrimą, buvo pripažinta įmone, turinčia didelę įtaką didmeninės vietinės prieigos teikimo fiksuotoje vietoje rinkoje.

13 2022 m. liepos 21 d. sprendimu Federalinė tinklų agentūra nustatė *Telekom Deutschland* kelis įpareigojimus suteikti prieigą, iš kurių du suformuluoti taip:

„1.1. Suteikti kitoms įmonėms prieigą prie kabelių kanalų inžinerinių sistemų, taip pat prie antžeminių linijų stiebų ir atraminių sistemų, kurios egzistuoja paklausos nurodymo metu, siekiant sukurti ir eksploatuoti itin didelio pralaidumo tinklus fiksuotose vietose arba suteikti prieigą prie vietinės linijos kabelinio skirstomojo tinklo arba *MultiService Access Node* (MSAN) (1.2 arba 1.3 punktas), neviršijant esamo pralaidumo, kai [*Telekom Deutschland*] gali išlaikyti atitinkamą veiklos rezervą ir teikti pirmenybę savo poreikių tenkinimui. <…>

1.2. Suteikti kitoms įmonėms fiziškai atsietą prieigą prie varinės vietinės linijos pagrindiniame skirstomajame tinkle arba taške, kuris yra arčiau vietinės linijos bloko nei pagrindinis skirstomasis tinklas (visų pirma kabelinis arba galinis skirstomasis tinklas), išskyrus atvejus, kai šio punkto 1 ir 2 priedų nuostatos – atitinkamai atsisakymas suteikti prieigą prie vietinės linijos už pagrindinio skirstomojo tinklo artimosios zonos“ ir atsisakymas suteikti prieigą prie vietinės linijos pagrindinio skirstomojo tinklo artimoje zonoje – leidžia jai [*Telekom Deutschland*] atsisakyti suteikti prieigą arba įpareigoja ją tai padaryti <…>“.

14 Savo sprendimą Federalinė tinklų agentūra grindė tuo, kad pagal TKG 26 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį ji gali įpareigoti viešųjų telekomunikacijų tinklų operatorius, turinčius didelę įtaką rinkoje, suteikti prieigą kitoms įmonėms, įskaitant atsietą prieigą pagal paklausą, jei atsisakymas suteikti prieigą trukdytų formuotis tvariai konkurencinei mažmeninei rinkai ir neatitiktų galutinio naudotojo interesų. Ji taip pat nurodė, kad iš TKG 26 straipsnio ir jame daromos nuorodos į TKG 2 straipsnyje numatytus reguliavimo tikslus matyti, kad nustatytos priemonės turi atitikti platų tikslų rinkinį ir kartu atitikti tam tikras išankstines sąlygas.

15 Federalinė tinklų agentūra nusprendė, kad šis rinkinys apima keturis pagrindinius tikslus: pirma, užtikrinti junglumą ir skatinti visų piliečių bei įmonių prieigą prie itin didelio pralaidumo tinklų, antra, skatinti konkurenciją, ypač galutinių naudotojų rinkoje, trečia, apsaugoti naudotojų, visų pirma vartotojų, interesus, ketvirta, skatinti Sąjungos vidaus rinkos plėtrą.

16 Federalinė tinklų agentūra nurodė, kad šiems tikslams pasiekti reikia laikytis tam tikrų išankstinių sąlygų. Taigi vertinant sąlygą, susijusią su priemonės būtinumu, visų pirma reikia išnagrinėti, ar vien įpareigojimų dėl prieigos prie kabelių kanalų inžinerinių sistemų, taip pat prie antžeminių linijų stiebų ir atraminių sistemų nustatymo užtenka, siekiant užtikrinti TKG 2 straipsnyje nustatytus reguliavimo tikslus.

17 2022 m. rugpjūčio 19 d. *Telekom Deutschland* apskundė 2022 m. liepos 21 d. Federalinės tinklų agentūros sprendimą *Verwaltungsgericht Köln* (Kelno administracinis teismas, Vokietija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

18 Ji paprašė šio teismo iš dalies panaikinti šį sprendimą, nes pagal jo rezoliucinės dalies 1.1 punktą ji įpareigojama suteikti kitoms įmonėms prieigą prie kabelių kanalų inžinerinių sistemų, taip pat prie antžeminių linijų stiebų ir atraminių sistemų, siekiant sukurti ir eksploatuoti itin didelio pralaidumo tinklus fiksuotose vietose.

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų reikšmė yra dviprasmiška. Iš tiesų galima išskirti tam tikrus elementus, kuriais remiantis TKG 26 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad atsakovė turėjo *ex ante* atlikti vertinimą apsiribodama TKG 26 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų patikrinimu, t. y. ar atsisakymas suteikti prieigą, viena vertus, trukdytų formuotis tvariai konkurencingai mažmeninei rinkai ir, kita vertus, pakenktų galutinio naudotojo interesams. Be to, kiti elementai leidžia manyti, kad ši institucija turi įvertinti būtinybę nustatyti prieigos įpareigojimus, atsižvelgdama į platesnį „tikslų rinkinį“. Šis teismas taip pat nurodo, kad TKG 26 straipsnio, kuriuo į Vokietijos teisę perkeliami Direktyvos 2018/1972 72 ir 73 straipsniai, aiškinimas turi atitikti jos straipsnius.

20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagrindinės bylos baigtis priklauso nuo atsakymo į klausimą, ar nacionalinė reguliavimo institucija, ketinanti nustatyti priemonę dėl prieigos prie inžinerinės infrastruktūros objektų pagal Direktyvos 2018/1972 72 ir 73 straipsnius, turi išnagrinėti tik šios direktyvos 72 straipsnio 1 dalyje nurodytus tikslus, ar šiuo klausimu gali remtis platesniu „tikslų rinkiniu“, apimančiu, be kita ko, šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad negali išspręsti šio klausimo remdamasis *acte clair* doktrina. Konkrečiai kalbant, Direktyvos 2018/1972 73 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa neleidžia tiesiogiai atsakyti į šį klausimą, nes tik šios direktyvos 72 straipsnis

svarbus, kiek jis susijęs su įpareigojimo suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų nustatymu. Be to, Direktyvos 2018/1972 72 straipsnio 2 dalis yra aiški tik iš pirmo žvilgsnio, nes nėra akivaizdu, kaip ši nuostata susijusi su šios direktyvos 72 straipsnio 1 dalimi.

22 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Köln* (Kelno administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 2018/1972] 72 ir 73 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad nacionalinės reguliavimo institucijos, vertindamos, ar nustatyti įpareigojimus teikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, kurie, remiantis rinkos tyrimu, nėra atitinkamos rinkos dalis,

turi vertinti *vien tai*, ar tokių įpareigojimų nustatymas trukdytų formuotis tvariai konkurencinei mažmeninei rinkai arba neatitiktų galutinio naudotojo interesų,

arba

ar, vertinant įpareigojimo suteikti prieigą prie tokių inžinerinės infrastruktūros objektų nustatymą, be pirmiau minėtų reikalavimų, „tikslų rinkinyje“ galima *lygiavertiškai* atsižvelgti ir į kitus [Direktyvos 2018/1972] 3 straipsnyje nurodytus tikslus ir, jei taikytina, kitus tikslus?“

Dėl prejudicinio klausimo

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo patikslinti, ką turi įvertinti nacionalinės reguliavimo institucijos, kai jos ketina nustatyti įmonei, pripažintai turinčia didelę įtaką tam tikroje rinkoje, įpareigojimą suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, kurie, atsižvelgiant į rinkos tyrimą, nepatenka į atitinkamą rinką. Teisingumo Teismui pateiktame klausime šis teismas remiasi Direktyvos 2018/1972 72 ir 73 straipsniais.

24 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 2018/1972 72 straipsnį leidžiama įpareigoti suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų kaip „savarankišką taisomąją priemonę“, t. y. pagal jį leidžiama įpareigoti suteikti prieigą tik prie inžinerinės infrastruktūros objektų, o pagal šios direktyvos 73 straipsnį leidžiama įpareigoti suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų kaip „papildomą taisomąją priemonę“, kuria siekiama suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, susijusių su prieiga prie elektroninių ryšių tinklo ar paslaugų.

25 Nors prejudicinio klausimo formuluotėje nurodyti ir Direktyvos 2018/1972 72 ir 73 straipsniai, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kaip, beje, sutarė visi Teisingumo Teismo posėdžio dalyviai, kad siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje naudingas tik 72 straipsnio išaiškinimas.

26 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2018/1972 72 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinė reguliavimo institucija, vertina, ar įmonei, pripažintai turinčia didelę įtaką tam tikroje rinkoje, reikia nustatyti įpareigojimą suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, neatsižvelgiant į tai, ar šis turtas, remiantis rinkos tyrimu, yra atitinkamos rinkos dalis, ar ne, ši institucija turi išnagrinėti tik tai, ar šio įpareigojimo

nenustatymas trukdytų formuotis tvariai konkurencingai rinkai arba neatitiktų galutinio paslaugų gavėjo interesų, o gal to siekdama ji gali atsižvelgti ne tik į šiuos du veiksnius, bet ir į kitus Direktyvos 2018/1972 3 straipsnyje nurodytus tikslus.

27 Pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (žr. 1983 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Merck*, 292/82, EU:C:1983:335, 12 punktą ir 2025 m. rugpjūčio 1 d. Sprendimo *Alace ir Canpelli*, C-758/24 ir C-759/24, EU:C:2025:591, 91 punktą).

28 Pirma, dėl Direktyvos 2018/1972 72 straipsnio formuluotės pažymėtina, kad šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog savarankiškos taisomosios priemonės prieigos prie inžinerinės infrastruktūros objektų srityje nustatymas siejamas su sąlyga, kad atsisakymas suteikti prieigą arba nepagrįstos prieigos sąlygos, turinčios panašų poveikį, trukdytų formuotis tvariai konkurencingai rinkai ir neatitiktų galutinio naudotojo interesų.

29 Reikia pažymėti, kad, skirtingai nuo kelių šios nuostatos kalbinių versijų, be kita ko, ispanų, anglų, prancūzų, italų ir vengrų kalbų versijų, kuriose pareigos suteikti prieigą nustatymo kriterijai, susiję su „tvarios konkurencingos rinkos formavimusi“ ir „galutinio naudotojo interesais“, sujungti jungtuku „ir“, šios nuostatos versijoje vokiečių kalba šie kriterijai sujungti jungtuku „arba“. Šiuo klausimu suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta, kad vienoje kalbinių versijų vartojama Sąjungos teisės nuostatos formuluotė negali būti vienintelis šios nuostatos aiškinimo pagrindas ar įgyti dėl to prioritetą kitų kalbinių versijų atžvilgiu. Esant neatitikimų tarp įvairių kalbinių versijų, nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į nuostatų, kurių dalis ji yra, tikslą ir bendrą struktūrą (žr. 1990 m. kovo 27 d. Sprendimo *Cricket St Thomas*, C-372/88, EU:C:1990:140, 18 ir 19 punktus ir 2025 m. rugsėjo 4 d. Sprendimo *Hakamp*, C-203/24, EU:C:2025:662, 34 punktą).

30 Be to, šios direktyvos 72 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad nacionalinės reguliavimo institucijos gali nustatyti įpareigojimus įmonėms užtikrinti prieigą pagal šį straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar turtas, su kuriuo susijęs įpareigojimas, yra atitinkamos rinkos dalis pagal rinkos tyrimą, su sąlyga, kad minėti įpareigojimai yra proporcingi ir būtini siekiant 3 straipsnyje nurodytų tikslų.

31 Minėtame 3 straipsnyje nurodyti tikslai yra, pirma, užtikrinti junglumą ir skatinti visų Sąjungos piliečių ir verslininkų prieigą prie itin didelio pralaidumo tinklų ir jų įsisavinimą, taip pat, antra, skatinti konkurenciją elektroninių ryšių tinklų ir susijusių priemonių teikimo srityje, trečia, prisidėti prie vidaus rinkos plėtros ir, ketvirta, rūpintis Sąjungos piliečių interesais, pirmiausia kuo labiau padidinant naudą, kurią jie, priklausomai nuo savo pasirinkimo, gauna paslaugų kainos ir kokybės požiūriu.

32 Šie bendrieji tikslai apima tikslus, į kuriuos daroma nuoroda Direktyvos 2018/1972 72 straipsnio 1 dalyje nurodant du įpareigojimo suteikti prieigą nustatymo kriterijus, taip pat kitus tikslus, kaip antai skatinti junglumą ir prieigą prie itin didelio pralaidumo tinklų bei tokių tinklų naudojimą.

33 Antra, dėl šios direktyvos 72 straipsnio konteksto pažymėtina, kad, pirma, joje įtvirtintas Europos elektroninių ryšių kodeksas. Ja pertvarkomos kelios direktyvos ir nustatoma suderinta ir supaprastinta elektroninių ryšių tinklų, elektroninių ryšių paslaugų ir susijusių išteklių bei paslaugų reguliavimo sistema. Direktyva 2018/1972 ne tik kodifikuojami Sąjungos teisės aktai, kuriuos ji iš dalies keičia ar pakeičia, bet ir daromi iki jos priėmimo galiojusios reguliavimo sistemos daliniai pakeitimai, siekiant atsižvelgti į technologijų ir rinkos pokyčius (2025 m. vasario

27 d. Sprendimo *T – 2*, C-562/23, EU:C:2025:126, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Šiuo klausimu pažymėtina, kad pats Direktyvos 2018/1972 72 straipsnis yra nauja nuostata, atsižvelgiant į ankstesnę reguliavimo sistemą.

34 Direktyvos 2018/1972 II dalies II antraštinės dalies IV skyriuje, susijusiame su įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje, nustatytomis taisomosiomis priemonėmis, susijusiomis su prieiga, 68 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad, kai, atlikus rinkos tyrimą, pripažįstama, kad įmonė turi didelę įtaką tam tikroje rinkoje, nacionalinės reguliavimo institucijos atitinkamai nustato bet kuriuos iš minėtos direktyvos 69–74, 76 ir 80 straipsniuose nurodytų įpareigojimų.

35 Viena iš IV skyriuje nurodytų taisomųjų priemonių prieigos srityje yra Direktyvos 2018/1972 72 straipsnis, kuris nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikia teisę nustatyti tam tikroje rinkoje dominuojančiai įmonei specialią pareigą patenkinti pagrįstus prašymus suteikti prieigą tik prie inžinerinės infrastruktūros objektų ir sudaryti galimybes juos naudoti. Todėl šios direktyvos 73 straipsniu nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai nustatyti didelę įtaką tam tikroje rinkoje turintiems operatoriams įpareigojimą tenkinti pagrįstus prašymus suteikti prieigą prie konkrečių jų tinklo elementų ir susijusių priemonių ir leisti jais naudotis (šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *TDC*, C-556/12, EU:C:2014:2009, 30 punktą). Pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 10 punktą toks įpareigojimas suteikti prieigą prie „susijusių priemonių“ gali apimti prieigą prie fizinės infrastruktūros, jeigu ji susijusi su elektroninių ryšių tinklu ar paslauga.

36 Be to, kaip, beje, patvirtina Rekomendacijos 2020/2245 28 konstatuojamoji dalis ir prie šios rekomendacijos pridėtas Komisijos tarnybų darbo dokumentas, nacionalinės reguliavimo institucijos gali nustatyti prieigos įpareigojimus pagal Direktyvos 2018/1972 72 straipsnį, net jei atitinkamas turtas, remiantis rinkos tyrimu, nepriklauso atitinkamai rinkai.

37 Antra, reikia pažymėti, kad Direktyvos 2018/1972 68 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje numatyta, kad, vadovaudamasi proporcingumo principu, nacionalinė reguliavimo institucija pasirenka mažiausiai įsikišimo reikalaujantį rinkos tyrimo metu nustatytų problemų sprendimo būdą. Be to, šio straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad pagal šį straipsnį nustatyti įpareigojimai, be kita ko, būtų pagrįsti atsižvelgiant į nacionalinės reguliavimo institucijos atlikto rinkos tyrimo metu nustatytos problemos pobūdį, proporcingi, atsižvelgiant, kai įmanoma, į sąnaudas ir naudą, ir pateisinami atsižvelgiant į 3 straipsnyje nustatytus tikslus.

38 Darytina išvada, kad nacionalinė reguliavimo institucija, ketindama priimti savarankišką taisomąją priemonę pagal Direktyvos 2018/1972 72 straipsnį, privalo įsitikinti, kad ši priemonė yra proporcinga ir pagrįsta atsižvelgiant į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus.

39 Trečia, iš Direktyvos 2018/1972 67 straipsnio matyti, kad įmonei, turinčiai didelę įtaką rinkoje, taisomoji priemonė prieigos srityje gali būti nustatyta tik po to, kai atlikus rinkos tyrimą pagal šio straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nurodytus kriterijus konstatuojama, kad tam tikroje rinkoje nėra veiksmingos ir tvarios konkurencijos. Minėto straipsnio 4 dalies antrame sakinyje numatyta, kad nacionalinė reguliavimo institucija įpareigojimus pagal šios direktyvos 68 straipsnį nustato tik tuo atveju, jeigu be tų įpareigojimų nebūtų užtikrinta veiksminga konkurencija galutinių naudotojų atžvilgiu.

40 Be to, pagal Direktyvos 2018/1972 73 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, kai nacionalinės reguliavimo institucijos svarsto pagal 68 straipsnį nustatyti įpareigojimus remdamosi minėtos direktyvos 72 arba 73 straipsniu, jos išnagrinėja, ar vien įpareigojimų pagal 72 straipsnį nustatymas būtų proporcinga priemonė siekiant skatinti konkurenciją ir užtikrinti galutinio naudotojo interesus.

41 Tuo remiantis darytina išvada, kad, kaip ir Direktyvos 2018/1972 67 ir 73 straipsniai, kuriuose kalbama ir apie konkurenciją, ir apie galutinį naudotoją, įpareigojimo teikti prieigą nustatymo kriterijai, susiję su „tvarios konkurencingos rinkos formavimusi“ ir „galutinio naudotojo interesais“, nurodytais šios direktyvos 72 straipsnio 1 dalyje, yra kumuliaciniai.

42 Iš to taip pat matyti, kad Direktyvos 2018/1972 72 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta įpareigojimo suteikti prieigą nustatymo sąlyga iš esmės sutampa su iš šios direktyvos 67 ir 73 straipsnių kylančiu reikalavimu, kad toks įpareigojimas turi būti proporcingas ir būtinas siekiant skatinti konkurenciją ir užtikrinti galutinio naudotojo interesus. Kadangi šie du tikslai yra įtraukti į šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus bendruosius tikslus, ši sąlyga turi būti laikoma įvykdyta, kai įmonei, kuri pripažinta turinčia didelę įtaką tam tikroje rinkoje, nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, grindžiamas rinkos tyrime nustatytos problemos pobūdžiu pagal nagrinėjamos direktyvos 68 straipsnio 4 dalį, yra proporcingas bei būtinas, atsižvelgiant į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus.

43 Trečia, aiškinimą, kuris išplaukia iš šio sprendimo 28–42 punktų, patvirtina nagrinėjamais teisės aktais siekiami tikslai. Iš tiesų, kaip matyti iš Direktyvos 2018/1972 68 straipsnio 4 dalies, įmonėms, turinčioms didelę įtaką rinkoje, nustatytomis taisomosiomis priemonėmis prieigos srityje siekiama šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytų tikslų. Pagal minėtos direktyvos 29 konstatuojamąją dalį intervencinių *ex ante* reguliavimo priemonių tikslas – duoti naudos galutiniams naudotojams užtikrinant, kad mažmeninės rinkos būtų tvariai realiai konkurencinės. Iš šios konstatuojamosios dalies taip pat matyti, kad vienas iš Sąjungos teisės aktų leidėjo tikslų yra laipsniškai mažinti konkretiems sektoriams taikomas *ex ante* taisykles, o galiausiai siekiama užtikrinti, kad elektroninius ryšius reglamentuotų tik konkurencijos teisė.

44 Direktyvos 2018/1972 72 straipsniu siekiama įgyvendinti tuos pačius tikslus. Šios direktyvos 187 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad veiksminga prieiga prie inžinerinės infrastruktūros objektų siekiama geresnės konkurencinės ir diegimo dinamikos bet kurioje galutinės grandies rinkoje. Joje pažymima, kad šie inžinerinės infrastruktūros objektai, kuriuose gali būti įrengiami elektroninių ryšių tinklai, yra ypač svarbūs sėkmingai naujų tinklų plėtrai, nes statyti kelis tokius pačius objektus brangu, todėl galima daug sutaupyti, jeigu jie naudojami pakartotinai.

45 Vadinasi, nacionalinė reguliavimo institucija negali tik konstatuoti, kad Direktyvos 2018/1972 72 straipsniu grindžiama priemonė yra proporcinga ir būtina siekiant skatinti konkurenciją ir užtikrinti galutinio paslaugų gavėjo interesus, bet turi įvertinti, ar taip yra, atsižvelgdama į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus (žr. pagal analogiją 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Koninklijke KPN ir kt.*, C-28/15, EU:C:2016:692, 50 punktą).

46 Be to, reikia priminti, kad šios direktyvos 3 straipsnyje nurodyti bendrieji tikslai yra išdėstyti netaikant pirmumo tvarkos.

47 Taigi, kai nacionalinė reguliavimo institucija, vertina, ar reikia nustatyti įpareigojimą suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų pagal Direktyvos 2018/1972 72 straipsnį, ji neprivalo iš anksto vertinti, ar ta priemonė yra proporcinga ir būtina skatinant konkurenciją bei užtikrinant galutinių naudotojų interesus. Ji gali išnagrinėti minėtos priemonės proporcingumą ir būtinumą pradėdama savo tyrimą dėl vieno ar kito iš šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytų tikslų.

48 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar pagal nacionalinės teisės aktus, kuriais perkeliamas Direktyvos 2018/1972 72 straipsnis, *Telekom Deutschland* nustatytas įpareigojimas suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų grindžiamas rinkos tyrime pagal šios direktyvos 68 straipsnio 4 dalį konstatuotos problemos pobūdžiu ir ar jis yra proporcingas ir būtinas atsižvelgiant į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus, kurie yra išdėstyti netaikant pirmumo tvarkos.

49 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 2018/1972 72 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad kai nacionalinė reguliavimo institucija vertina, ar įmonei, pripažintai turinčia didelę įtaką tam tikroje rinkoje, reikia nustatyti įpareigojimą suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, neatsižvelgiant į tai, ar šie objektai, remiantis rinkos tyrimu, yra atitinkamos rinkos dalis, ši institucija turi išnagrinėti, ar šio įpareigojimo nenustatymas trukdytų formuotis tvariai konkurencingai rinkai ir neatitiktų galutinio paslaugų gavėjo interesų. Be to, minėta institucija taip pat turi įsitikinti, kad šis įpareigojimas grindžiamas rinkos tyrime konstatuotos problemos pobūdžiu, ir įvertinti, ar jis yra proporcingas bei būtinas atsižvelgiant į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus, kurie yra išdėstyti netaikant pirmumo tvarkos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

50 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas, 72 straipsnis

turi būti aiškinamas taip:

kai nacionalinė reguliavimo institucija vertina, ar įmonei, pripažintai turinčia didelę įtaką tam tikroje rinkoje, reikia nustatyti įpareigojimą suteikti prieigą prie inžinerinės infrastruktūros objektų, neatsižvelgiant į tai, ar šie objektai, remiantis rinkos tyrimu, yra atitinkamos rinkos dalis, ši institucija turi išnagrinėti, ar šio įpareigojimo nenustatymas trukdytų formuotis tvariai konkurencingai rinkai ir neatitiktų galutinio paslaugų gavėjo interesų. Be to, minėta institucija taip pat turi įsitikinti, kad šis įpareigojimas grindžiama rinkos tyrime konstatuotos problemos pobūdžiu ir yra proporcingas bei būtinas, atsižvelgiant į visus šios direktyvos 3 straipsnyje nurodytus tikslus, kurie yra išdėstyti netaikant pirmumo tvarkos.

Parašai.